

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО
ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН”
(для бакалаврів)**

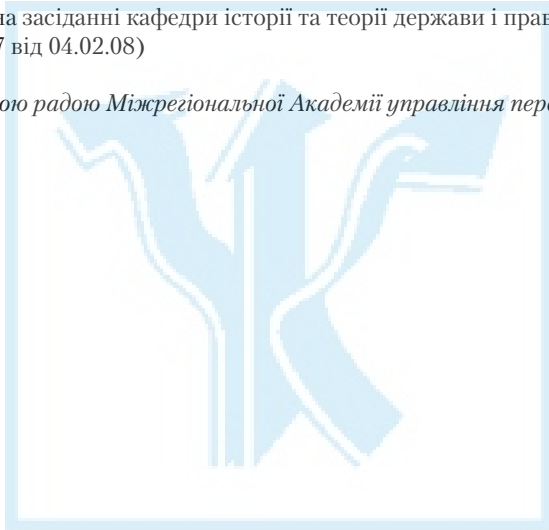
МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено викладачем кафедри історії та теорії держави і права Інституту права імені князя Володимира Великого *Н. П. Христинченко*

Затверджено на засіданні кафедри історії та теорії держави і права (протокол № 7 від 04.02.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Христинченко Н. П. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Конституційне право зарубіжних країн” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 15 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Конституційне право зарубіжних країн”, а також список літератури

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час.

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни “Конституційне право зарубіжних країн” — засвоїти в повному обсязі навчальну програму і сформувати самостійність як особистісну рису та важливу професійну якість, яка полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завдання самостійної роботи студентів з дисципліни — засвоїти певні знання, уміння, навички, закріпити і систематизувати здобуті знання, уміти застосовувати їх при виконанні практичних завдань і творчих робіт, а також виявити прогалини у системі знань із предмета.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни “Конституційне право зарубіжних країн” визначається навчальною програмою дисципліни, а також цими методичними матеріалами.

До основних форм самостійної роботи студентів належить:

- опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, обов'язкових і додаткових наукових джерел;
- вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;
- виконання домашніх завдань;
- підготовка до практичних занять;
- підготовка до різних форм поточного контролю;
- пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою;
- написання реферату за заданою проблематикою;
- аналітичний розгляд наукових публікацій;
- підготовка контрольної роботи.

У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенти повинні всебічно розглянути й усвідомити зміст питань, які виносяться на заняття, опрацювати необхідну літературу (підручники, навчальні посібники, наукову та спеціальну літературу) та нормативно-правові акти. Перевірку засвоєння знань студенти здійснюють за допомогою питань для самоконтролю.

При підготовці до практичних занять та у процесі самостійної роботи значну допомогу студентам може надати використання різ-

номанітних технічних засобів і технологій (комп'ютер, відеотехніка, мережа Internet, інформаційні банки даних).

Домашнє завдання з дисципліни студенти виконують з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань, а також умінь з навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання.

Практичні завдання необхідно виконувати у письмовій формі з розгорнутим мотивованим рішенням, посиланням на статті, пункти нормативно-правових актів.

Важливим засобом засвоєння знань є написання доповідей і рефератів. Тематика рефератів пропонується за темами практичних занять. Мета реферативної доповіді полягає в засвоєнні студентами основних аспектів розкритої у реферативному дослідженні теми, формуванні запитань, проведенні дискусії.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів:

- оцінка “відмінно” — студент повно і всебічно розкриває тему, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, може вільно та професійно вести дискусію, має власну точку зору стосовно теми заняття і може аргументовано доводити її до аудиторії;
- оцінка “добре” — у цілому рівень знань студента відповідає викладеному вище, але спостерігаються деякі упущення при висвітленні матеріалу, неточні твердження, які не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами;
- оцінка “задовільно” — студент розкрив питання в загальних рисах, розуміє суть питання, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно і несамостійно;
- оцінка “незадовільно” — студент не в змозі дати відповідь на поставлене запитання або відповідь неправильна, він не розуміє суті питання, не може робити висновків.

Непідготовленість студента до практичного заняття або відсутність його на занятті розцінюється як академічна заборгованість. Незалежно від причин студент зобов'язаний самостійно вивчити тему і в позанавчальний час здати (відпрацювати) її викладачеві з наданням робочого конспекту. Відпрацювання за погодженням з викладачем може здійснюватися в усній формі або у вигляді написання реферату. Наявність академічної заборгованості з практичних (семінарських) занять є підставою для недопущення студента до складання заліку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО
ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Лекції	ПЗ	Сам. роб.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль I. Вчення про державне (конституційне) право зарубіжних країн				
1	Поняття, предмет, система і джерела державного (конституційного) права в зарубіжних країнах	2	2	3
2	Теорія конституції в конституційному (державному) праві зарубіжних країн	2	2	3
3	Способи захисту конституцій у зарубіжних країнах. Конституційний контроль	4	2	3
4	Основи конституційно-правового статусу людини і громадянина	2	2	3
Змістовий модуль II. Система державної влади в зарубіжних країнах				
5	Уряд у зарубіжних країнах	2	2	3
6	Парламент у зарубіжних країнах	2	2	3
7	Конституційне регулювання судової влади в зарубіжних країнах	2	2	3
8	Місцеве самоврядування в зарубіжних країнах	2	2	3
Змістовий модуль III. Порівняльний аналіз конституційного права зарубіжних країн				
9	Основи конституційного права США	2	2	3
10	Основи конституційного права Великобританії	2	2	3
11	Основи конституційного права Франції	2	2	3
12	Основи конституційного права ФРН	2	2	3
13	Основи конституційного права Японії	2	2	3
Разом годин: 93		28	26	39

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
дисципліни
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО
ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН”

**Змістовий модуль I. Вчення про державне (конституційне)
право зарубіжних країн**

**Тема 1. Поняття, предмет, система і джерела державного
(конституційного) права в зарубіжних країнах**

Питання для самоконтролю

1. Значення конституційного права в системі національного права країни.
2. Визначити наукову і практичну цінність вивчення дисципліни “Конституційне право зарубіжних країн”.
3. Які відносини становлять предмет конституційного права?
4. Особливості конституційно-правових норм.
5. Назвати суб’єкти конституційно-правових відносин у зарубіжних країнах.

Практичні завдання

Внести до свого словника юридичних термінів пояснення до понять: предмет конституційного права, джерело конституційного права, система конституційного права.

Література [1; 4; 6; 11; 13–15; 20]

**Тема 2. Теорія конституцій в конституційному (державному)
праві зарубіжних країн**

Питання для самоконтролю

1. Чому конституція є юридичною базою поточного законодавства і актом вищої юридичної сили?
2. Як співвідносяться поняття “конституція” і “конституціоналізм”?
3. Назвати об’єкти конституційного регулювання.
4. Мова конституцій у зарубіжних країнах.
5. Який порядок прийняття конституції ви вважаєте найбільш демократичним і чому?
6. Порівняти конституції США і Великобританії.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Конституція як основний закон сучасного суспільства”.
2. Підготувати реферат на тему “Характеристика основних конституційних принципів”.

Література [1; 4; 6; 12–15; 30; 39–43]

Тема 3. Способи захисту конституцій у зарубіжних країнах. Конституційний контроль

Питання для самоконтролю

1. Розкрити суть конкретного та абстрактного, обов’язкового і факультативного конституційного контролю. Навести приклади країн, де застосовуються ці види контролю.
2. Яка модель конституційного контролю властива для України?
3. Які способи формування органів конституційної юстиції вам відомі? Який з них використовується в Україні?
4. Хто може ініціювати конституційний контроль?
5. Які об’єкти і які види конституційного контролю передбачені Основним Законом Німеччини, а які Конституцією України?
6. Порівняти судові та квазісудові органи конституційного контролю.
7. Юридичні наслідки рішень органів конституційного контролю у країнах з американською та європейською системами конституційного правосуддя.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Структура та повноваження органів конституційного контролю в зарубіжних країнах”.
2. Підготувати реферат на тему “Право на судовий захист і конституційне правосуддя.”

Література [1; 3; 4; 6; 13–15; 22; 27; 30; 39–43]

Тема 4. Основи конституційно-правового статусу людини і громадянина

Питання для самоконтролю

1. Способи конституційного формулювання прав, свобод і обов’язків.
2. Принципи правового регулювання конституційно-правового статусу людини і громадянина та їх характеристика.

3. Порівняти перелік конституційних прав, свобод і обов'язків, записаних у Конституції України та в конституції якоїсь зарубіжної демократичної країни; порівняти формулювання окремих прав, свобод і обов'язків у цих конституціях і дати свої коментарі.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Еволюція інституту прав і свобод людини і громадянина”.
2. Підготувати реферат на тему “Сучасні концепції прав людини та їх конституційно-правове оформлення”.
3. *Задача.* Громадянина Литви за скоєний злочин було засуджено до виправних робіт. Він вирішив оскаржити дії суду, посилаючись на те, що конституцією Литви заборонена примусова праця.
Вирішіть ситуацію відповідно до чинного законодавства Литви.
4. *Задача.* Сім'я Сіверсів прийшла на виборчу дільницю, щоб проголосувати за кандидата у президенти Дж. Буша, але їм не дозволили, мотивуючи це тим, що вони негри, нащадки колишніх рабів.
Чи мали право відмовити у голосуванні?
5. *Задача.* Клаус Шульц стверджує, що діями підприємства “Мерседес” було порушено його права. Адміністрація підприємства не прийняла його на роботу й аргументувала це тим, що його віросповідання та світогляд не відповідають встановленим на підприємстві вимогам.
Оцініть дії адміністрації.

Література [1; 4; 6; 12; 14–16; 21; 28]

Змістовий модуль II. Система державної влади в зарубіжних країнах

Тема 5. Уряд у зарубіжних країнах

Питання для самоконтролю

1. Співвідношення статусу глави держави та глави уряду за різних форм правління.
2. Особливості статусу уряду в США, Великобританії, Франції.
3. Суть парламентського та позапарламентського способу формування уряду.

4. Навести приклади країн, де застосовується колективна та індивідуальна відповідальність уряду і його членів.
5. Співвідношення відповідальності глави держави та уряду.

Література [28; 30; 32; 43]

Тема 6. Парламент у зарубіжних країнах

Питання для самоконтролю

1. Розкрити суть поняття “парламентаризм”.
2. Способи формування парламентів (палат).
3. Чи здійснюються ще кимсь законодавчі функції, крім парламенту?
4. Хто й навіщо здійснює парламентський контроль?
5. Роль фракцій, комітетів (комісій) у діяльності парламенту.
6. Розкрити суть понять “ратифікація” та “денонсація”.
7. Класифікація парламентів світу.
8. У чому виявляється відповідальність уряду перед парламентом?

Література [24; 27; 30; 31; 43]

Тема 7. Конституційне регулювання судової влади в зарубіжних країнах

Питання для самоконтролю

1. Поняття судової влади та її місце в механізмі поділу влад.
2. Система та організація судової влади.
3. Конституційні принципи правосуддя.
4. Правовий статус суддів у зарубіжних країнах.

Література [7; 19; 22; 23; 28; 32; 44]

Тема 8. Місцеве самоврядування в зарубіжних країнах

1. Співвідношення понять “місцеве управління” та “місцеве самоврядування”.
2. Визначити, яка система організації місцевої влади найефективніша і яка система діє в Україні.
3. Розкрити особливості англо-американської, європейської та радянської систем організації місцевої влади.
4. Визначити суть понять “адміністративна опіка” та “адміністративний нагляд”.
5. Визначити особливості організації місцевої влади у Франції, Італії, США, Великобританії, Японії, ФРН, Україні.

6. Визначити особливості висування кандидатів на посади до органів місцевої влади в зарубіжних країнах. Порівняти, як відбувається ця процедура в Україні.
7. Суть повноважень органів місцевої влади в соціальній сфері.
8. Суть повноважень органів місцевої влади у фінансовій сфері.
9. Особливості законодавчих функцій органів місцевої влади в зарубіжних країнах.

Література [12; 19; 28; 29]

Змістовий модуль III. Порівняльний аналіз конституційного права зарубіжних країн

Тема 9. Основи конституційного права США

Питання для самоконтролю

1. Дати загальну характеристику соціально-економічної системи США.
2. Розкрити особливості конституції США.
3. Охарактеризувати вищі органи державної влади.
4. Назвати вимоги до кандидата у президенти США.
5. Вимоги, що висуваються до членів Конгресу.
6. Охарактеризувати судову систему США.
7. У чому полягає специфіка американського федералізму?
8. Охарактеризувати місцеве самоврядування та управління.

Література [22; 30; 43; 44]

Тема 10. Основи конституційного права Великобританії

Питання для самоконтролю

1. Суть неписаної конституції Великобританії.
2. Конституційно-правовий статус людини і громадянина у Великій Британії.
3. Специфіка політичної системи Великобританії. Які основні партії там існують?
4. Вищі органи держави у Великій Британії.
5. Статус і повноваження монарха у Великій Британії.
6. Статус Палати лордів британського парламенту.
7. Повноваження Палати громад.
8. Порядок формування уряду Великобританії.

9. Характеристика судової системи Великобританії.
10. Політико-територіальний устрій Великобританії.

Література [13; 14; 31; 31]

Тема 11. Основи конституційного права Франції

Питання для самоконтролю

1. Структура Конституції Франції.
2. Значення Декларації прав людини та громадянина 1789 року.
3. Специфіка конституційного контролю у Франції.
4. Правове регулювання громадських об'єднань у Франції.
5. Порядок проведення виборів у Франції.
6. Парламент Франції: структура, порядок формування палат, повноваження.
7. Повноваження президента Франції.
8. Правовий статус уряду Франції.
9. Загальна характеристика судової системи Франції.

Література [2; 4; 13; 15; 17; 31]

Тема 12. Основи конституційного права ФРН

Питання для самоконтролю

1. Загальна характеристика Основного закону ФРН.
2. Основи державного ладу Німеччини.
3. Характеристика вищих органів державної влади ФРН.
4. Федералізм і самоврядування Німеччини та їхні особливості.

Література [1; 4; 7; 10]

Тема 13. Основи конституційного права Японії

1. Загальна характеристика Конституції Японії 1947 року.
2. Загальна характеристика правового статусу особи в Японії.
3. Характеристика вищих органів державної влади в Японії.
4. Особливості судової системи Японії.
5. Місьцеве самоврядування й управління Японії.

Література [13; 14; 31]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Алебастрова И. А.* Конституционное право зарубежных стран. — М., 2001.
2. *Арденн Ф.* Франция: государственная система. — М., 1994.
3. *Боботов С. В.* Конституционная юстиция (сравнительный анализ). — М., 1994.
4. *Бостан С. К., Тимченко С. М.* Державне право зарубіжних країн. — К., 2005.
5. *Гарнер Д.* Великобритания. Центральное и местное управление. — М., 1984.
6. *Георгіна А. З.* Конституційне право зарубіжних країн. — Тернопіль, 2003.
7. *Давид Р., Жоффре-Спиннози К.* Основные правовые системы современности. — М., 1999.
8. *Евдокимов В. Б.* Местные органы власти в зарубежных странах. — Екатеринбург, 1997.
9. *Зарубежное законодательство о политических партиях.* — М., 1993.
10. *Избирательные системы стран мира. Формирование парламентов, выборы президентов / Под ред. П. И. Савицкого.* — Екатеринбург, 1993.
11. *Избирательные системы стран мира. Формирование парламентов. Выборы президентов / Отв. ред. П. И. Савицкий.* — Екатеринбург, 1999.
12. *Иностранное конституционное право.* — М., 1996.
13. *Конституции зарубежных государств.* — М., 1996–1997.
14. *Конституционное право зарубежных стран / Под ред. М. В. Багдая, Ю. Н. Лейбо, Л. М. Энтина.* — М., 1999.

Додаткова

15. *Конституційне право зарубіжних країн / За ред. В. О. Ріяки.* — К., 2002.
16. *Конституционное (государственное) право зарубежных стран / Под ред. Б. А. Страшуна.* — М., 1993–1999. — Т. 1–4.
17. *Крутоголов М. А.* Парламент Франции. — М., 1988.

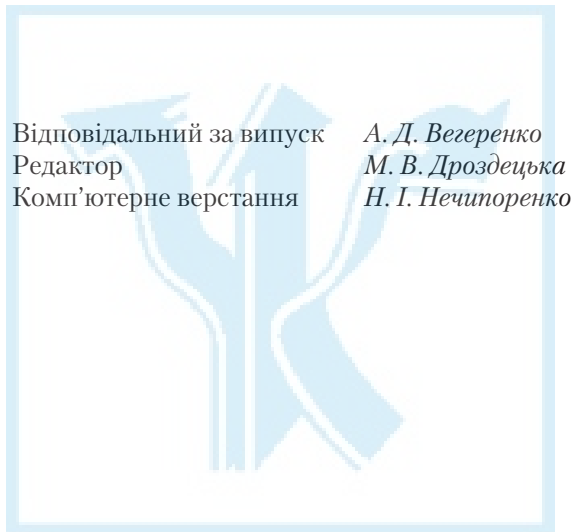
18. *Крутоголов М. А.* Президент Французской республики. Правовое положение. — М., 1980.
19. *Маклаков В. В.* Избирательное право стран — членов европейских сообществ. — М., 1992.
20. *Матвеева О. М., Савицкий П. И.* Конституционный статус депутата в парламентах стран Западной Европы. — Екатеринбург, 1993.
21. *Мишин А. А.* Конституционное (государственное) право зарубежных стран. — М., 1996.
22. *Мишин А. А.* Принцип разделения властей в конституционном механизме США. — М., 1984.
23. *Овсепян Ж. И.* Судебный конституционный контроль в зарубежных странах. — Ростов н/Д, 1992.
24. *Очерки парламентского права.* — М., 1993.
25. *Правительство, министерства и ведомства в зарубежных странах.* — М., 1994.
26. *Решетников Ф. М.* Правовые системы стран мира. — М., 1993.
27. *Сахаров Н. А.* Институт президентства в современном мире. — М., 1994.
28. *Современное буржуазное государственное право. Критические очерки.* — М., 1997. — Ч. 1–2.
29. *Современные зарубежные конституции.* — М., 1991–1992.
30. *Соединенные Штаты Америки. Конституция и законодательные акты.* — М., 1993.
31. *Сравнительное конституционное право.* — М., 1996.
32. *Судебные системы западных государств.* — М., 1991.
33. *Урьяс Ю. П.* Механизм государственной власти ФРГ. — М., 1988.
34. *Федеративная Республика Германия. Конституция и законодательные акты.* — М., 1991.
35. *Федерация в зарубежных странах.* — М., 1993.
36. *Французская Республика. Конституция и законодательные акты.* — М., 1989.
37. *Фридман Л.* Введение в американское право. — М., 1993.
38. *Хессе К.* Основы конституционного права ФРГ. — М., 1981.
39. *Цунэо Инако.* Современное право Японии. — М., 1981.
40. *Чиркин В. Е.* Конституционное право зарубежных стран. — М., 1997.

41. *Чиркин В. Е.* Основы конституционного права. — М., 1996.
42. *Чиркин В. Е.* Элементы сравнительного государственоведения. — М., 1994.
43. *Шаповал В. М.* Конституційне право зарубіжних країн. — К., 2001.
44. *Шаповал В. М.* Конституційні системи зарубіжних країн. — К., 1992.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Державне (конституційне) право зарубіжних країн”	5
Зміст самостійної роботи дисципліни “Державне (конституційне) право зарубіжних країн”	6
Список літератури.....	12

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп'ютерне верстання *Н. І. Нечипоренко*

Зам. № ВКЦ-3811

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний графаретний. Наклад 50 пр.
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. ХХ
*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*